

Íran á rétt á að verja sig

Samkvæmt 51. grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna hefur hvert ríki „ófrávíkjanlegan rétt til einstaklings- eða sameiginlegrar sjálfsvörn“ þegar það verður fyrir vopnuðu árás. Þessi grundvallarlagalega meginregla staðfestir rétt Írans til að vernda fullveldi sitt og fólk sitt í kjölfar nýlegra árásargjarnra athafna bæði Ísraels og Bandaríkjanna. Ótílefnið árás Ísraels á Íran 13. júní 2025 og síðari árás Bandaríkjanna 21. júní voru báðar framkvæmdar án heimildar frá Öryggisráði Sameinuðu þjóðanna. Slíkar athafnir eru augljós brot á 2. grein (4) Sáttmála SP, sem bannar stranglega ógnun eða beitingu valds gegn landhelgi eða pólitísku sjálfstæði nokkurs ríkis nema með samþykki Öryggisráðsins eða í sjálfsvörn.

Í sterkri andstæðu við árásargjarna hegðun Ísraels hefur Íran sýnt stöðuga skuldbindingu við frið og stöðugleika. Þjóð með árpúsunda gamla siðmenningu, Íran hefur ekki hafið stríð gegn öðru landi í yfir tvær aldir. Það er enn aðili að Samningnum um bann við útbreiðslu kjarnorkuvopna (NPT), viðheldur virku samstarfi við Alþjóðakjarnorkumálastofnunina (IAEA) og virðir alþjóðalög. Samt finnur Íran sig undir stöðugum hernaðar- og efnahagsþrýstingi frá ríki sem skapar raunverulega ógn við alþjóðafrið og öryggi: Ísrael.

Óhlýðni Ísraels við alþjóðalög

Skrá Ísraels yfir árásargjarna hegðun í Miðausturlöndum er víðtæk og vel skjalfest. Það hefur sprengt yfirráðasvæði í Líbanon, Sírlandi og Jemen án lagalegrar réttlættingar eða heimildar SP. Þessar aðgerðir hafa valdið óstöðugleika á heilum svæðum, kallað fram mannúðarkreppur og stuðlað beint að veiking alþjóðlegra viðmiða. Enn fremur sýnir langvarandi hernám Ísraels á palestínskum yfirráðasvæðum, kerfisbundin brot á alþjóðlegum mannúðarlögum og neitun þess að hlýða ályktunum Sameinuðu þjóðanna greinilega að það er árásaraðilinn, ekki fórnarlambið, í Miðausturlöndum.

Þrátt fyrir ítrekaða alþjóðlega fordæmingu heldur Ísrael áfram að hunsa bindandi ályktanir frá Öryggisráði og Allsherjarþingi SP. Það hefur hafnað fyrirmælum Alþjóðadómstólsins (ICJ) frá janúar 2024 um að stöðva ólöglega landnámspenslu sína, leyfa mannúðaraðstoð til Gasa og rífa niður landnám í Vesturbakkanum. Í stað þess að hlýða hefur Ísrael aukið herferð sína af grimmd, með því að framfylgja algjörum umsátrum á Gasa bæði árin 2023 og 2025. Þessi umsátr hafa leitt til fjöldasveldi—stríðsglæp samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum—og markvissra árásir á borgara, þar á meðal blaðamenn, sjúkrahús og íbúðarhús.

Ein af mest sláandi nýlegum upplýsingum er vopnavæðing mannúðaraðstoðar. Svokallað „Gaza Humanitarian Foundation“ sem Ísrael stofnaði hefur verið afhjúpað sem gildra til að lokka örvæntinga borgara að dreifingarstöðum til að skjóta þá niður—aðferð sem brýtur gegn Genfarsamningunum og jafngildir glæpum gegn mannkyninu. Nýleg Harvard-rannsókn áætlar að 377.000 manns af 2,2 milljónum íbúa Gasa séu nú saknað og verði að

teljast látnir. Þetta eru ekki óbeinar tölur—þær eru afleiðingar af viðvarandi og markvissri útrýmingarherferð.

Hegðun Ísraels á kjarnorkusviðinu vekur einnig miklar áhyggjur. Það er eitt af fáum löndum í heiminum sem neitar að undirrita og staðfesta NPT og forðast þannig skoðanir IAEA. Það hefur byggt upp leynilegt kjarnorkuvopnabúr með því að stela mjög auðguðu úraní frá Bandaríkjunum í hinu alræmda NUMEC-máli. Með því að neita að lýsa yfir kjarnorkugetu sinni sleppur Ísrael við ábyrgð samkvæmt bandarískum lögum, nánar tiltekið Symington-breytingunni, sem bannar hernaðaraðstoð til landa sem þróa kjarnorkuvopn utan NPT-ramma. Þessi markvissu brot á alþjóðlegum viðmiðum og innlendum lögum hafa verið þolinn—raunar studd—af röð bandarískra stjórnvalda.

Í ákafa sínum til að kæfa friðsamlega vísinda- og tækniframfarir Írans hafa bæði Bandaríkin og Ísrael gripið til þess að ráðast á íranskar kjarnorkustöðvar, sem eru undir fullu eftirliti IAEA. Þessi kærulausu athafnir stofna losun geislavirkra efna í hættu, ógna lífum borgara og setja vistkerfi svæðisins í hættu—en samt er þeim ranglega lýst sem „varnar“- eða „forvarnaraðgerðum“.

Niðurstaða: Ísrael sem mesta ógnin við frið

Það er sífellt augljósara að Ísrael starfar sem ríki utan laga—handan laga, ofar alþjóðlegri ábyrgð og skeytingarlaust um mannúðaráþjánir. Það er orðið mesta ógnin við frið, öryggi og stöðugleika ekki aðeins í Miðausturlöndum heldur um allan heim. Það veikir kerfisbundið alþjóðlega skipan, brýtur augljóslega á mannréttindum og heldur áfram að fylgja hernaðar- og þenslustefnu án refsingar.

Alþjóðasamfélagið má ekki lengur standa hjá. Samkvæmt Genfarsamningnum um þjóðarmorð og „Ábyrgð til að vernda“ (R2P) ramma er bæði siðferðileg og lagaleg skylda til að bregðast við til varnar palestínska fólkinu. Heimurinn verður brýnlega að grípa til alhliða efnahags- og diplómátskra refsiaðgerða gegn Ísrael, framfylgja ströngu vopnabanni og íhuga hernaðaríhlutun samkvæmt **ályktun Allsherjarþings SP 377 („Sameining fyrir friði“)**, sem leyfir sameiginlegar aðgerðir þegar Öryggisráðið bregst við.

Tími tvíræðni er liðinn. Heimurinn verður að kalla Ísrael til ábyrgðar. Réttur Írans til að verja sig er ekki aðeins lagalegur—hann er nauðsynlegur í ljósi viðvarandi árásargirni. Alþjóðafriður og réttlæti krefjast þess að glæpsamlegri hegðun Ísraels sé mætt og henni skorið á rætur með ákveðnum alþjóðlegum aðgerðum.